

Hoe gebruik je vertaalopdrachten in de taalklas?

Waarom vertaalopdrachten geven om taalverwerving te bevorderen?

Niemand kijkt nog op van het gebruik van liedjes, drama, authentiek materiaal of interactieve taken in de taalles. De inzet van dit soort materiaal maakt deel uit van de eclectische taalleerbenadering. Die benadering gaat ervan uit dat elke reguliere methode tekortschiet en elke leerder een eigen leerstijl heeft (cf. meervoudige-intelligentietheorie van Howard Gardner). Daarom combineert de eclectische benadering het beste uit die reguliere methodes om een zo hoog mogelijk resultaat te bereiken. Praktijkvoorbeelden laten zien dat net vertaalopdrachten goed aansluiten bij die aanpak.

Aan welke didactische principes beantwoordt vertalen in de taalles? Dit zijn de meest opvallende:

- Interactief taalonderwijs: Je laat de leerders in groepjes de vertaalopdracht voorbereiden, uitvoeren en evalueren.
- Gebruik van authentiek materiaal: Authentiek materiaal kun je omschrijven als materiaal dat opgesteld is in de taal die je leert en dat niet voor het leren van die taal gemaakt is. Denk maar aan reclamefolders, romans, wenskaarten, gedichten, krantenartikelen, brieven,... De docent smokkelt dat materiaal aan de hand van oefeningen en opdrachten het leslokaal in. Het gebruik ervan in de taalles werkt motiverend en brengt de leerder in contact met taalvariatie, spreektaal, literatuur, gewoonten en gebruiken in de doelcultuur.
- Geïntegreerd taalonderwijs: Door het vertalen van authentiek materiaal, bied je een venster op de cultuur, de literatuur en de gewoonten en gebruiken binnen de doeltaal.
- Eclectische benadering: Elke leerder heeft een eigen leerstijl. Om iedereen in de klas te kunnen aanspreken is het belangrijk te differentiëren, uiteenlopende werkvormen en methodes te gebruiken en die met elkaar af te wisselen. De eclectische benadering schrijft dus voor muziek te gebruiken, kleuren, grammaticaoefeningen, beweging en drama. Literair vertalen kan één van de werkvormen zijn: de docent spreekt er op zijn minst de verbale, de logische, de muzikale en de interpersoonlijke intelligenties van de leerders mee aan.
- Taakgericht taalonderwijs: In de les krijgen de leerders niet langer losse oefeningen om een bepaalde vaardigheid te oefenen. Die oefeningen zijn ingebed in een allesomvattende taak die aansluit bij de leefwereld van de leerders en realistisch is. Een voorbeeld: de docent geeft de studenten de taak een gedicht te vertalen. Die vertaling vormt de basis voor een ontmoeting met de auteur of voor een presentatie tijdens een culturele avond op de universiteit. De taaltaak bouwt de docent op aan de hand van oefeningen en opdrachten die onder andere de nodige woordenschat aanreiken via woordvelden, gatenteksten en diverse andere werkvormen. Die voorbereidende oefeningen kan de docent aanvullen met de opdracht een korte biografie en beschrijving van de belangrijkste werken van de auteur samen te stellen. Uiteindelijk gaan de studenten over naar de lectuur van het gedicht. En tot slot laat de docent de studenten het gedicht in kleine groepjes vertalen.

Wat is de oogst van vertalen in de taalklas?

- De leerders oefenen zeven vaardigheden:
 - luisteren
 - spreken
 - gesprekken voeren
 - lezen² (lezen in het kwadraat): ‘Vertalers zijn de beste lezers.’
 - schrijven
 - interculturele vaardigheid: Vertalen plaatst de leerder niet alleen voor grammaticale, morfosyntactische en lexicale uitdagingen, maar brengt de leerder ook in aanraking met elementen uit de vreemde cultuur. De leerder moet kunnen omgaan met verschillende culturele patronen en linguïstische structuren. De leerder moet met verschillende betekenissen en rollen kunnen spelen.
 - vertaalvaardigheid: Vertaalopdrachten in de taalvormen de basis voor elementaire vertaalstrategieën en ondersteunen de leerder bij een proces dat zelden expliciet in de taalvorm ter sprake komt, maar in de praktijk wel vaak voorkomt. Die vertaalstrategieën zijn nuttig voor later in het beroepsleven en in een meertalige omgeving.
- Samen vertalen werkt drempelverlagend: Daar waar taalstudenten lang blijven aarzelen om een boek te lezen en zeker een gedicht te lezen, valt die schroom tijdens het vertalen weg en gaan ze met hun medestudenten aan de slag om de tekst in hun eigen taal om te zetten.
- Klassikale vertaalopdrachten staan voor geïntegreerd, interactief en taakgericht taalonderwijs.

Waarop letten als je vertaalopdrachten in de taalvorm geeft?

- Het blijft de bedoeling om in de taalvorm Nederlands centraal te stellen en dus in het Nederlands te spreken, te lezen en te schrijven.
- Vertaalopdrachten kunnen enkel sporadisch deel uitmaken van een taalvorm.
- Vanaf het begin moet duidelijk zijn wat je met vertaalopdrachten wil bereiken: taalverwerving in vertaalonderwijs integreren of vertaling in taalverwervingsonderwijs?
- De vertaalopdrachten moeten duidelijk omliggend zijn en taalverwerving als hoofddoel voorop stellen.
- De kwaliteit van de vertaling staat niet voorop, wel het vertaalproces.
- De lesvoorbereiding en de lesopbouw zijn cruciaal voor het bevorderen van de taalverwerving:
 - De les bereid je voor door tijd, leerdoel, leeractiviteit, ERK-niveau en materiaal te bepalen.
 - De les bouw je op volgens het VUT-principe (voorbereiden - uitvoeren - terugblikken). Een voorbeeld:
 - Voorbereidende taken (woordenschat, grammatica, tekstanalyse, contextualisering, culturele inbedding,...)
 - Gedicht lezen en beluisteren
 - Gedicht vertalen
 - Vertaalproces vastleggen
 - Reflectie / Terugblikken / Feedback
 - Huiswerk

Tip

Binnenkort komen er op deze website meer achtergrondinformatie over het gebruik van vertaalopdrachten in de taalles en voorbeelden van vertaalopdrachten.